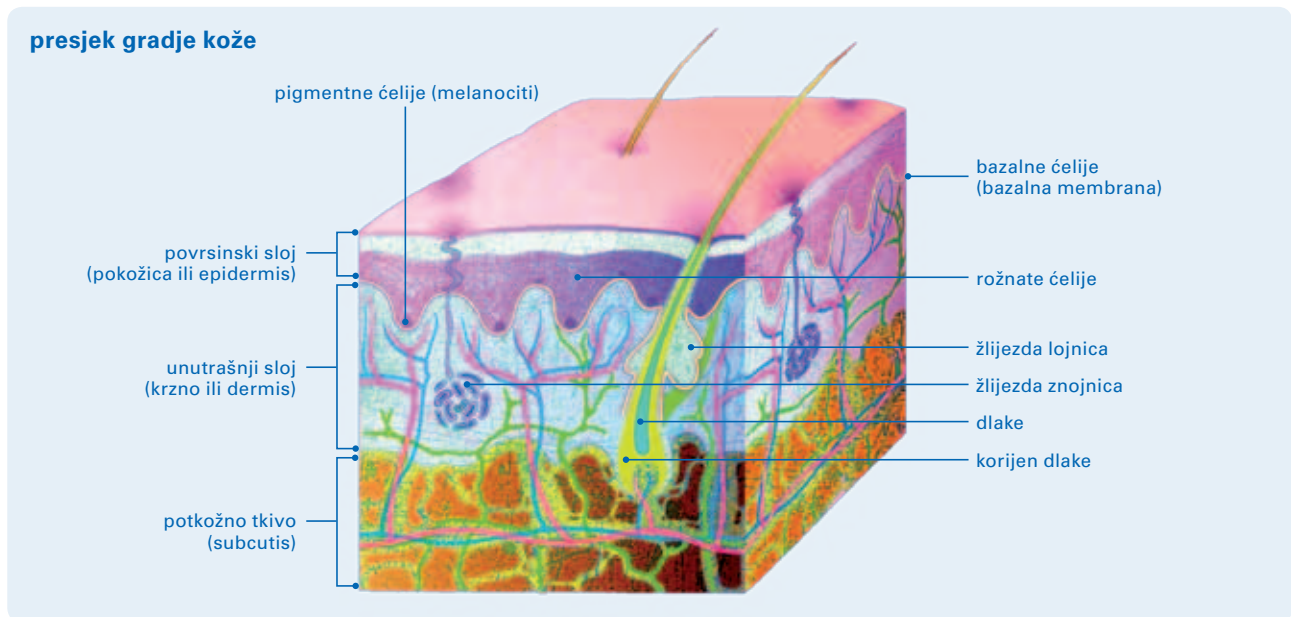

Melanom

Crni rak kože

Koža

Koža je najveći i najteži organ čovjeka. Ona štiti unutrašnje organe od spoljnjih uticaja, kao što su toplota, vlaga ili pritisak, pruža zaštitu od različitih uzročnika bolesti i reguliše tjelesnu temperaturu. Koža se sastoji iz različitih slojeva i ćelija.

Postoji više vrsta raka kože: melanom (crni rak kože) i tzv. svjetli tipovi raka kože (spinalinom, bazaliom). Ove bolesti se različito razvijaju i zahtijevaju različitu terapiju. U slijedećem tekstu, riječ je o melanomu.

Pojmovi «melanom» i «rak kože» primjenjuju se često kao sinonimi, jer je melanom – drugačije nego kod «svijetlih» tipova raka kože – zloćudan (malign) i metastazira. Zbog toga se ponekad govori o malignom melanomu. On nastaje od onih ćelija kože koje prilikom sunčanja obrazuju crni pigment (melanociten).

Učestalost

U Švicarskoj oboli godišnje oko 1800 ljudi od melanoma. To čini oko 5% ukupnih oboljenja raka; zato je melanom jedna od najčešćih vrsta raka. On se može pojaviti i kod mlađih osoba. Jedna trećina pacijenata je mlađja od 50 godina.

Broj oboljelih od melanoma se u posljednje vrijeme znatno povećao. Razlog ovom povećanju je, u prvoj liniji, što ljudi danas svoju kožu puno više izlažu suncu i češće «gore» na suncu, nego ranije.

Simptomi

Mnogi melanomi nastaju iz postojećih mladeža. Mogući znaci su:

- > Povećanje ili rast nekog mladeža; mladeže koji su u promjeru veći od pet milimetara treba kontrolirati
- > Nepravilna ograničenja ili boja mladeža, promjene boje ili oblika
- > Kada neki mladež svrbi, krvari ili se upali.

Često se melanom prezentira kao crnoplavi ili smeđi čvor ili kao ravna smeđa mrlja, koja se širi na koži. Postoje melanomi koji imaju istu boju kao i koža (amelanotički melanom) i stoga su jedva primjetni. Sumnjive promjene na koži treba uvijek pregledati kožni ljekar (dermatolog), jer što se ranije melanom otkrije, to su veće šanse za izliječenje.

Dijagnoze i pregledi

Kožni ljekar najprije detaljno pregleda upadljive dijelove kože, uz pomoć jedne vrste lupe, dermatoskopa. Ako postoji sumnja na melanom, sumnjivi dio kože se pri lokalnoj anesteziji isjeca i potom se tačno pregleda

u laboratoriju. Da bi se utvrdilo da li se tumor već proširio u tijelu, provode se još i drugi pregledi, kao npr. sintigrafija kostiju ili ultrazvučni pregled unutrašnjih organa.

Stadiji bolesti

Oboljenja raka se klasifikuju prema TNM-sistemu. Pri tome se procjenjuje širenje tumora (T), ugroženost limfnih čvorova (N) i eventualno prisutnost metastaza (M). Melanom se prema TNM-sistemu ovako klasifikuje:

T0	Nema dokaza tumora
T1	Tumor debljine manje od 1 mm
T2	Tumor je debljine između 1 i 2 mm
T3	Tumor je debljine između 2 i 4 mm
T4	Tumor preko 4 mm debljine
Tx	Raširenost tumora se ne može procijeniti
N0	Limfni čvorovi nisu napadnuti
N1	Tumor je se proširio na jedan limfni čvor
N2	Tumor je napao dva do tri limfna čvora
N3	Tumor je napao četiri ili više limfnih čvorova
Nx	Tumor limfnih čvorova se ne može procijeniti
M0	Nema dokaza o postojanju ćelija raka drugdje u tijelu
M1	Metastaze u drugim organima, kao na primjer na plućima ili kostima
Mx	Ne može se procijeniti postojanje metastaza

Kod melanoma je najvažnije odrediti debljinu tumora (klasifikacija prema Breslow-u) i utvrditi, koliko duboko je tumor već zašao u tijelo (invazivna dubina prema Clark-u). Što je melanom deblji, to je veća vjerovatnoća da metastazira.

Terapija

Kada se utvrdi dijagnoza, melanom se otklanja operativnim zahvatom. Pri tome se okolo melanoma isijeca i jedan dio zdrave kože (sigurnosno odstojanje). Time se povećava šansa da kancerogene ćelije, koje se nalaze u neposrednoj blizini melanoma, ne ostanu u tijelu. Obim operacije zavisi od toga, kako se tumor raširio i koliko se već proširio u dubini kože – eventualno se moraju odstraniti limfni čvorovi u blizini melanoma.

U ovisnosti od stadija u kojem se tumor nalazi, poslije operacije provodi se imunoterapija sa hormonom interferon-alfa. Ovaj hormon djeluje na vlastiti imuni sistem tijela i jača organizam u suzbijanju kancerogenih ćelija, koje su možda još ostale u organizmu. U kasnijem stadiju primjenjuje se kemo- ili terapija zračenja, ili kombinacija kemo- i terapija zračenja.

Posljedice liječenja

Poslije odstranjivanja melanoma ostaje ožiljak, koji u pravilu ne prouzrokuje nikakve probleme.

Napomena

Ove informacije možete naći na internet-stranici pod: www.krebsliga.ch → Krebskrankheiten, i to na slijedećim jezicima: njemačkom, francuskom, italijanskom, španskom, portugalskom, albanskom, turskom i naravno, na srbskom/hrvatskom/bosanskom jeziku. Imajte u vidu i naše besplatne brošure na njemačkom, francuskom i italijanskom jeziku pod www.krebsliga.ch/broschueren.

Kontrola

Poslije završetka liječenja, pacijenti bi trebali posjećivati ljekare radi redovnih kontrola. Ljekar/ka im daje individualne preporuke, koju vrstu kontrole i u kojim vremenskim razmacima trebaju napraviti.

Rizični faktori

Često gorenje na suncu – prije svega u djetinjstvu – i intenzivna izloženost sunčevim zracima (UV-svjetlost) povećavaju rizik obolijevanja od melanoma. Kod nekih pacijenata je rizik povećan nasljednim faktorima.

Prevenција i rano prepoznavanje

Najvažnija mjera za prevenciju raka kože je djelotvorna zaštita od UV-zraka:

- > U svakom slučaju treba spriječiti da koža izgori na suncu.
- > Između 11 i 15 sati, kada je opterećenje UV-zračenjem najveće, ostanite u hladu.
- > Kada je sunčano nosite šešir, sunčanice i odgovarajuću odjeću.
- > Nanijeti kremu za sunce sa visokim zaštitnim faktorom.
- > Dojenčad do jedne godine starosti nikada direktno izlagati suncu.
- > Djecu posebno dobro štititi od sunca.

Preporučuje se da u određenim vremenskim razmacima sami pregledate vlastitu kožu i posmatrate pigmentne promjene. Ako se uočavaju promjene na koži ili mladežu, trebalo bi se obratiti kožnom ljekaru, radi kontrole.

Informacije, savjetovanje, podrška

Krebsliga Aargau

Tel. 062 834 75 75
www.krebsliga-aargau.ch

Krebsliga beider Basel

Tel. 061 319 99 88
www.krebsliga-basel.ch

Bernische Krebsliga Ligue bernoise contre le cancer

Tel. 031 313 24 24
www.bernischekrebssliga.ch

Ligue fribourgeoise contre le cancer

Krebsliga Freiburg
tél. 026 426 02 90
www.liguecancer-fr.ch

Ligue genevoise contre le cancer

tél. 022 322 13 33
www.lgc.ch

Krebsliga Glarus

Tel. 055 646 32 47
www.krebsliga-glarus.ch

Krebsliga Graubünden

Tel. 081 252 50 90
www.krebsliga-gr.ch

Ligue jurassienne contre le cancer

tél. 032 422 20 30
www.liguecancer-ju.ch

Ligue neuchâteloise contre le cancer

tél. 032 721 23 25
www.liguecancer-ne.ch

Krebsliga Schaffhausen

Tel. 052 741 45 45
www.krebsliga-sh.ch

Krebsliga Solothurn

Tel. 032 628 68 10
www.krebsliga-so.ch

Krebsliga St. Gallen- Appenzell

Tel. 071 242 70 00
www.krebsliga-sg.ch

Thurgauische Krebsliga

Tel. 071 626 70 00
www.tgkl.ch

Lega ticinese contro il cancro

tel. 091 820 64 20
www.legacancro-ti.ch

Ligue valaisanne contre le cancer

tél. 027 322 99 74
www.lvcc.ch

Krebsliga Wallis

Tel. 027 922 93 21
www.krebsliga-wallis.ch

Ligue vaudoise contre le cancer

tél. 021 641 15 15
www.lvc.ch

Krebsliga Zentralschweiz

Tel. 041 210 25 50
www.krebsliga.info

Krebsliga Zug

Tel. 041 720 20 45
www.krebsliga-zug.ch

Krebsliga Zürich

Tel. 044 388 55 00
www.krebsliga-zh.ch

Krebshilfe Liechtenstein

Tel. 00423 233 18 45
www.krebshilfe.li

Krebstelefon / Ligne Info- Cancer / Linea cancro

0800 11 88 11
Od ponedjeljka do četvrtka
10–18 časova; njemački, fran-
cuski, italijanski; besplatno

migesplus

Schweizerisches Rotes Kreuz
3084 Wabern
Tel. 031 960 75 71
www.migesplus.ch
Informacije za migrante
i migrantice

Impresum

Autorka

Dr. med. Eva Ebnöter,
Zollikon

Prevod

Adalita Bešić, migesplus

Ilustracija

Daniel Haldemann, Wil SG

Izdavač

Krebsliga Schweiz
Effingerstrasse 40
Postfach 8219
3000 Bern
Tel. 031 389 91 00
www.krebsliga.ch

© 2010

Krebsliga Schweiz, Bern

Ova brošura je nastala u okviru nacionalnog programa «Migracija i zdravlje 2008–2013», pod pokroviteljstvom Ministarstva zdravlja. www.migesplus.ch – internet stranica za informacije o zdravlju jna vašem jeziku.